

TILSYNSRAPPORT

Forvaltningskompetanse – avgjørelser om særskilt tilrettelegging

Vefsn kommune - Kulstad skole

27.01.2015

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
1. Innledning	4
2. Om tilsynet med Vefsn kommune – Kulstad skole	4
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler.....	4
2.2 Tema for tilsynet.....	4
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	5
3. Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak.....	5
3.1 Rettslige krav	5
3.2 Fylkesmannens undersøkelser	6
3.3 Fylkesmannens vurderinger.....	6
3.4 Fylkesmannens konklusjon.....	7
4. Enkeltvedtak om spesialundervisning	8
4.1 Rettslige krav	8
4.2 Fylkesmannens undersøkelser	8
4.3 Fylkesmannens vurderinger.....	9
4.4 Fylkesmannens konklusjon.....	10
5. Enkeltvedtak om punktskriftoptøring.....	11
5.1 Rettslige krav	11
5.2 Fylkesmannen bemerker.....	11
6. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring.....	11
6.1 Rettslig krav.....	11
6.2 Fylkesmannens undersøkelser	12
6.3 Fylkesmannens vurderinger.....	12
6.4 Fylkesmannens konklusjon.....	13
7. Enkeltvedtak om tegnspråkopplæring.....	13
7.1 Rettslig krav	13
7.2 Fylkesmannens undersøkelser	14
7.3 Fylkesmannens vurderinger.....	14
7.4 Fylkesmannens konklusjon.....	14
8. Frist for retting av lovbrudd	15
9. Kommunens frist til å rette	16
Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget.....	17

Sammendrag

Tema og formål

Fylkesmannen gjennomfører i perioden 2014 – 2017 felles nasjonalt tilsyn med temaet *Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen*. Tilsynet er delt inn i fire undertema: *skolens arbeid med opplæringen i fag, individuell undervisningsvurdering i fag, spesialundervisning og særskilt språkopplæring*. Vefsn kommune med Kulstad skole er i den forbindelse valgt ut for skriftlig tilsyn inneværende år.

Det overordnede målet for tilsynet er å bidra til at alle elever i grunnsopplæringen får et godt utbytte av den opplæringen som tilbys. I denne delen av tilsynet er det kontrollert om saksbehandlingsreglene for enkeltvedtak blir fulgt. Formålet med tilsynet er å sjekke om skolen følger opplæringsloven med forskrifter, og å bidra til bedre regelforståelse og regeletterlevelse i kommuner og skoler.

Gjennomføring

Det ble gjennomført veiledning for skoleeier og skoleledere i Vefsn (inkludert Hattfjelldal og Grane) kommune(r) i april 2014, hvor det ble informert nærmere om tema og bakgrunn for tilsynet. I tillegg ble veiledningsmateriell og egenvurderingsskjema utarbeidet av Utdanningsdirektoratet, presentert.

Etter varsel om tilsyn av 28.05.14, har de utvalgte skolene sendt inn egenvurderingsskjema og understøttende dokumentasjon for skoleledelsen, for lærere som underviser i matematikk på mellom- og ungdomstrinnet, og for lærere som underviser i samfunnsfag og kroppsøving på mellomtrinnet. Dette ble så gransket av Fylkesmannen som presenterte funn i foreløpig tilsynsrapport datert 14.11.14. Vefsn kommune fikk anledning til å uttale seg om den foreløpige tilsynsrapporten innen en nærmere angitt frist. Slike uttalelser ble sendt i brev datert 24.11.14. Den foreløpige rapporten ble gjennomgått i sluttmøte 16.01.15.

Avdekkede lovbrudd

Det er den enkelte rektor som i hovedsak har myndighet til å treffe de enkeltvedtak som tilsynet omhandler. Det er følgelig rektor som i denne sammenhengen må kontrollere om kravene til saksbehandling er oppfylt. Kommunen som skoleeier er likevel øverste ansvarlige for at disse lovkravene overholdes. Skoleeier er derfor adressat for eventuelle pålegg om retting i samsvar med opplæringsloven § 14-11 tredje ledd.

Fylkesmannen i Nordland har avdekket forhold som tilsier at praksis må endres.

Status på rapporten og veien videre

I denne tilsynsrapporten gis kommunen *rimelig frist* til å rette lovbrudd som er avdekket under tilsynet. Dersom lovbrudd ikke rettes innen rettefristen som er fastsatt i denne tilsynsrapporten, vil Fylkesmannen vedta *pålegg om endring* i enkeltvedtak.

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet 28.05.2014 tilsyn med forvaltningskompetanse – avgjørelser om særskilt tilrettelegging ved Kulstad skole i Vefsn kommune.

Felles nasjonalt tilsyn 2014-17 handler om skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen og består av tre områder for tilsyn: Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen, forvaltningskompetanse (som denne rapporten omhandler) og skolebasert vurdering. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet, og Fylkesmannen har gjennomført informasjons- og veiledningssamlinger.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressat for denne foreløpige tilsynsrapporten.

I denne tilsynsrapporten er det fastsatt frist for retting av de lovbrudd som er avdekket under tilsynet. Fristen er **30.04.2015**. Dersom lovbrudd ikke er rettet innen fristen, vil Fylkesmannen i Nordland vedta pålegg om retting med hjemmel i kommuneloven § 60 d. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

2. Om tilsynet med Vefsn kommune – Kulstad skole

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter fastsatt i medhold av denne, som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er skolens forvaltningskompetanse i avgjørelser om særskilt tilrettelegging av opplæringen. Særskilt tilrettelegging for elever innebærer avvik fra ordinært opplæringstilbud og er enkeltvedtak etter loven.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak
- Enkeltvedtak om spesialundervisning
- Enkeltvedtak om punktskriftopplæring
- Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring
- Enkeltvedtak om tegnspråkopplæring

Det overordnede formålet med det nasjonale tilsynet er å bidra til at elever får et godt utbytte av opplæringen. For å sikre at dette gjelder for alle elever, er elever med behov for særskilt tilrettelegging gitt egne rettigheter i opplæringsloven.

Tilsynet skal bidra til at kommunen som skoleeier sørger for at skolen

¹ <http://www.udir.no/Regelverk/Tilsyn/Tilsyn/Rettleiingsmaterieell-for-felles-nasjonalt-tilsyn-2014-2017/>

- sikrer elevens rettssikkerhet gjennom å involvere elever og foreldre i vurderingene før skolen tar avgjørelser om avvik fra ordinært opplæringstilbud
- følger reglene for innhold i enkeltvedtak
- sørger for å vurdere og kartlegge elevens behov på en faglig forsvarlig måte
- fatter vedtak som gir gode føringer for å tilrettelegge innholdet i opplæringen

Manglende forvaltningskompetanse i avgjørelser om særskilt tilrettelegging av opplæringen kan medføre at elevene ikke får ivaretatt sine rettigheter. Det kan også medføre at avgjørelsene ikke gir gode faglige føringer for innholdet i opplæringen. Elevene står da i fare for å få en opplæring som ikke gir et forsvarlig utbytte.

Det er bare utvalgte deler av saksbehandlingsreglene for enkeltvedtak som kontrolleres i tilsynet. Opplæringsloven og forskrift til loven har også krav som gjelder spesialundervisning, punktskriftopplæring og særskilt språkopplæring som ikke er inkludert i dette tilsynet.

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Vefsn kommune ble åpnet gjennom brev 28.05.2014. Fylkesmannen har krevd at kommunen legger frem dokumentasjon, jf. kommuneloven § 60 c. Skolens egenvurdering med understøttende dokumentasjon ble oversendt Fylkesmannen innen fristen.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner ble presentert i en foreløpig tilsynsrapport datert 14.11.2014. De vurderingene som er foretatt er basert på skriftlig dokumentasjon, se vedlegg. Vefsn kommune fikk anledning til å uttale seg om innholdet i den foreløpige rapporten. Slike uttalelser ble gitt innen fristen.

3. Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak

3.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene som gjelder generelt for saksbehandling av enkeltvedtak. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til.

Elever og foreldre skal varsles før det fattes enkeltvedtak om avvik fra ordinært opplæringstilbud.

Dersom foreldre eller elever ikke allerede har uttalt seg i saken, skal de varsles før skolen gjør et vedtak. De skal ha anledning til å uttale seg innen en nærmere angitt frist, jf. forvaltningsloven § 16. Skolen skal gi forhåndsvarslet skriftlig.

Varslet til foreldre gjelder for elever under 18 år. Når eleven er over 15 år, skal skolen varsle eleven selv om eleven er representert av foreldre. Skolen kan la være å varsle dersom eleven eller foreldre har

- søkt eller bedt om vedtaket
- hatt anledning til å gi sine synspunkter i saken
- fått kjennskap på annen måte til at skolen skal gjøre et vedtak og har hatt rimelig tid til å uttale seg

Forhåndsvarslet skal gjøre rede for hva saken gjelder, og gi opplysninger om rettslig og faktisk grunnlag for det varslede enkeltvedtaket.

Forhåndsvarslet skal inneholde det som er nødvendig for at elever og foreldre kan ivareta sine interesser på en forsvarlig måte, jf. forvaltningsloven § 16. Varslet må derfor

inneholde de faktiske forholdene: Hva det varslende vedtaket vil innebære for eleven, og hvilke type avvik fra ordinær opplæring det dreier seg om.

Enkeltvedtaket skal inneholde begrunnelse for vedtaket med henvisning til hjemmelen, faktiske forhold som er lagt til grunn, og hvilke hensyn som er vektlagt. Eleven eller foreldrene har rett til å klage på enkeltvedtaket. For å gi eleven eller foreldrene en reell mulighet til å argumentere for sitt syn, må vedtaket være skriftlig og begrunnet, jf. forvaltningsloven §§ 24 og 27. Begrunnelsen skal vise til de regler og faktiske forhold vedtaket bygger på, og hvilke hensyn skolen har lagt mest vekt på, jf. forvaltningsloven § 25. Skolen trenger ikke å begrunne vedtaket dersom vedtaket innvilger en søknad, og skolen ikke har grunn til å tro at elevene og foreldrene vil være misfornøyd med vedtaket.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og fremgangsmåte ved klage.

Det er et krav at brevet med enkeltvedtaket skal opplyse om de formelle forhold som gjelder dersom eleven eller foreldrene vil klage, jf. forvaltningsloven § 27. Nærmere regler for saksbehandling ved klage går frem av forvaltningsloven § 27-32. Skolen må opplyse om at klagefristen er tre uker fra eleven eller foreldrene fikk vedtaket, at klagen skal sendes til skolen, og hvem som er klageinstans. Klageinstans ved de ulike aktuelle typer enkeltvedtak går frem av opplæringsloven § 15-2.

Enkeltvedtaket skal inneholde informasjon om retten til å se sakens dokumenter. Foreldrene og elevene har rett til å gjøre seg kjent med dokumentene som inngår i saken, jf. forvaltningsloven § 27. Brevet om enkeltvedtaket skal informere om denne retten. I noen tilfeller har skolen grunn til å gjøre unntak fra innsynsretten. Nærmere om innsynsretten og unntak fra innsyn går frem av forvaltningsloven §§ 18 og 19.

3.2 Fylkesmannens undersøkelser

Rektor redegjør for at det ikke treffes noen enkeltvedtak uten at foresatte er informert og involvert i prosessen. I denne forbindelse vises det til *Melding om behov for spesialundervisning* (skjema) og *Søknad om særskilt norskopplæring og morsmål/tospråklig opplæring* (skjema). For tilsynet er det fremlagt eksempler på enkeltvedtak om spesialundervisning, særskilt språkopplæring og tegnspråkopplæring. Av disse enkeltvedtakene går det frem at de er kommet i stand på bakgrunn av ønske fra de foresatte. På tilsynstidspunktet redegjør rektor ved Kulstad skole for at de ikke har hatt elever med behov for punktskriftoptøplæring. Følgelig er det pr. dags dato ikke truffet enkeltvedtak som kan forevises tilsynet.

I rektors redegjørelse går det frem at enkeltvedtakene inneholder lovbestemmelsene vedtaket bygger på. Foresatte involveres i utforming av IOP. Videre viser rektor til mal for utforming av enkeltvedtak som skal sikre at elementene rundt klageadgangen går frem av enkeltvedtak.

I tilbakemeldingene til foreløpig tilsynsrapport viser at det er igangsatt et arbeid med å implementere passus om rett til dokumentinnsyn i samtlige vedtaksmaler.

3.3 Fylkesmannens vurderinger

Skjemat *Melding om behov for spesialundervisning*, kan etter vår vurdering regnes som et forhåndsvarsel om vedtak. Det vises til foretatt sakkyndig vurdering. Skjemat for særskilt språkopplæring trekker i retning av at skolen ikke treffer enkeltvedtak om slik opplæring uten at foreldrene har bedt om det eller er involvert på annen måte. De ulike dokumenterte enkeltvedtak underbygger denne oppfatningen.

Skjemaet *Melding om behov for spesialundervisning* viser til hjemmelsgrunnlaget for det kommende enkeltvedtaket, samt gir i korte trekk informasjon om hva saken gjelder. Som forhåndsvarsel alene, uten øvrig kontakt med foreldrene før enkeltvedtak treffes, er skjemaet *Søknad om særskilt norskopplæring og morsmål/tospråklig opplæring* noe mangelfullt på dette punktet; Det vises til hjemmelsgrunnlaget i overskriften, men konsekvensene av et vedtak etter denne bestemmelsen redegjøres det ikke for. I tillegg er det et skjema som de foresatte selv skal fylle ut, og manglende forklaring på hvilke(t) tilbud som kan kreves, kan gjøre utfyllingen vanskelig.

Når det kommer til innholdet i den muntlige informasjonen som foreldrene får underveis i prosessen, kan tilsynet ikke konkludere i henhold til oppfyllelse av lovkrav. Vi har imidlertid ikke indikasjoner på at denne informasjonen er mangelfull. Det er et krav om at forhåndsvarsel skal gis skriftlig, derfor må vi legge til grunn at innholdet i forhåndsvarselet likevel ikke oppfyller lovkravet.

I enkeltvedtakene som er fremlagt for tilsynet, er det vist til lovhjemmel. I enkeltvedtak om spesialundervisning vises det til sakkyndig vurdering, noe som er en tilstrekkelig beskrivelse av hvilke faktiske forhold som er lagt til grunn. For særskilt språkopplæring sitt vedkommende, vises det til kartleggingen av elevens ferdigheter i enkeltvedtaket. Enkeltvedtaket om tegnspråkopplæring er tilsynelatende truffet på uriktig hjemmelsgrunnlag, og tas derfor ikke med i denne vurderingen. Nærmere om betydningen av dette, viser vi til punkt 7.3. Vår vurdering er likevel at det for tilsynet er overveiende sannsynlig at det i enkeltvedtak generelt redegjøres for hvilke faktiske forhold som er lagt til grunn. Angående spørsmålet om det redegjøres for hvilke hensyn som har blitt vektlagt ved utformingen av vedtak, finner vi ikke slike vurderinger i enkeltvedtakene som er fremlagt for tilsynet.

Det er vist til klageadgang, klagefrist og klageinstans i samtlige vedtak som er forelagt tilsynet. Fremgangsmåten ved klage er kun tilfredsstillende beskrevet i enkeltvedtakene som omhandler spesialundervisning. Alle kommunale vedtaksmaler er under oppdatering slik at de viser retten til innsyn i sakens dokumenter.

Avslutningsvis vil Fylkesmannen bemerke at enkelte vedtak om spesialundervisning viser til en foreldet lovbestemmelse. I vedtaket går det frem at det skal skrives halvårsrapport, mens loven krever årsrapport. Det er ikke lovstridig å gi halvårlig, skriftlig rapport så lenge man også utarbeider en årsrapport som tilfredsstillende lovens krav. Vi minner om at eleven uansett skal ha halvårsvurdering i fag.

3.4 Fylkesmannens konklusjon

Kulstad skole treffer forhåndsvarsel etter forvaltningsloven § 16. Forhåndsvarselet er imidlertid mangelfullt i beskrivelsen av hva saken gjelder og innholdet i hjemmelsgrunnlaget.

De forelagte enkeltvedtakene har tilfredsstillende begrunnelse med tanke på hjemmelshenvisning og redegjørelse for hvilke faktiske forhold det bygges på. Når det kommer til å redegjøre for hvilke hensyn som er vektlagt og har vært avgjørende, er begrunnelsen imidlertid ikke tilfredsstillende.

Opplysninger om klageadgang, klagefrist og klageinstans fremgår av enkeltvedtakene. Fremgangsmåten ved klage fremgår imidlertid ikke. Retten til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter fremgikk ikke tidlig i tilsynet, men Vefsn kommune synliggjør at dette nå er korrigert.

4. Enkeltvedtak om spesialundervisning

4.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om spesialundervisning. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Foreldrene/elevene skal gi samtykke før det settes i gang utredning av behovet for spesialundervisning.

Skolen må hente inn samtykke fra eleven eller fra foreldrene til eleven før PPT foretar sakkyndig vurdering av behovet for spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-4. Det er foreldrene som har hovedansvaret for barna, jf. barneloven § 30. Dette foreldreansvaret varer helt til barnet er 18 år. Elever som har fylt 15 år, kan likevel selv gi samtykke i saker om spesialundervisning. Dersom foreldrene/eleven selv har bedt om spesialundervisning, ligger samtykket implisitt i søknaden.

Foreldrene/eleven skal ha mulighet til å uttale seg om innholdet i en sakkyndig vurdering før enkeltvedtaket fattes.

Foreldrene har rett til å gjøre seg kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen og til å uttale seg før skolen fatter et enkeltvedtak, jf. opplæringsloven § 5-4. Skolen kan gi begrensninger i denne retten, jf. forvaltningsloven § 19 og reglene om taushetsplikt. Skolen og PPT har ansvar for at samarbeidet med eleven og foreldrene blir ivaretatt på en god måte på de ulike trinnene i prosessen. Foreldrene må få se den sakkyndige vurderingen og få rimelig tid til å uttale seg om innholdet.

Elever som etter sakkyndig vurdering har behov for spesialundervisning, skal ha et enkeltvedtak.

Etter den sakkyndige vurderingen må skolen fatte et vedtak. Dette gjelder både dersom skolen innvilger spesialundervisning og dersom skolen ikke innvilger dette. Kravet om enkeltvedtak gjelder både når PPT anbefalte spesialundervisning og når de ikke anbefalte dette. En avgjørelse om spesialundervisning gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Avvik fra en sakkyndig vurdering skal begrunnes i enkeltvedtaket.

Dersom skolens vedtak avviker fra den sakkyndige vurderingen, må skolen begrunne dette. Begrunnelsen skal vise hvorfor eleven likevel får et opplæringstilbud som oppfyller elevens rett til spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-3. Skolen må få klart frem hva avviket består i, og hva opplæringstilbudet innebærer for eleven. Begrunnelsen må være slik at foreldrene forstår hvilke vurderinger som ligger til grunn for at skolen ikke følger tilrådingen i den sakkyndige vurderingen.

I enkeltvedtaket skal det gå frem hvilke omfang, innhold og organisering spesialundervisningen skal ha, og krav til personalets kompetanse.

Den sakkyndige vurderingen skal ta stilling til hva som gir et forsvarlig opplæringstilbud, ta stilling til innholdet i opplæringen og gjøre rede for andre særlige forhold som er viktig for opplæringen, jf. opplæringsloven § 5-3. Skolens vedtak om spesialundervisning skal bygge på den sakkyndige vurderingen. Enkeltvedtaket må vise omfanget på tilbudet, innholdet i tilbudet, hvordan opplæringen skal organiseres, og hvilken kompetanse personalet skal ha.

4.2 Fylkesmannens undersøkelser

Rektor redegjør for at spørsmål om behov for spesialundervisning alltid drøftes gjennom dialog mellom skole og hjem. Dette omtales som en henvisningssamtale. Vefsn kommune har et skjema *Melding om behov for spesialundervisning* som foresatte og

skole underskriver. PPT Vefsn har utarbeidet *Henvisningsskjema*. Dette underskrives av de foresatte. I tillegg er det dokumentert en mal for nytt henvisningsskjema, der barn over 15 år kan henvise seg selv eller selv også samtykke.

I forkant av at det treffes enkeltvedtak om spesialundervisning, redegjør rektor for at de foresatte får mulighet til å uttale seg om innholdet i sakkyndig vurdering. Dette skjer i møte mellom PPT, skolen og de foresatte.

Enkeltvedtak treffes alltid der PPT konkluderer med behov for spesialundervisning. Dette redegjør rektor for. Redegjørelsen understøttes av vedlagte enkeltvedtak. I tilfellene der PPT konkluderer med at elevens behov kan ivaretas gjennom tilpasset opplæring, redegjør rektor for at PPT sender rapport til hjemmet om dette.

Vedrørende innholdet i enkeltvedtak om spesialundervisning, redegjør rektor for at timetallet i henhold til LK06 skisseres i elevens IOP. Dersom det er avvik skisseres omfanget av dette i enkeltvedtaket. Videre redegjør rektor for at det også fremgår av enkeltvedtaket om opplæringen skal foreståes av pedagog og/eller assistent. Det redegjøres ikke for innholdet i spesialundervisningen.

4.3 Fylkesmannens vurderinger

Skjemaet *Melding om behov for spesialundervisning*, kan etter vår vurdering ikke regnes som et samtykke. Dette fordi det henvises til allerede foretatt sakkyndig vurdering. Samtykket må foreligge på et tidligere tidspunkt. Henvisningsskjemaet fra PPT Vefsn er imidlertid tilstrekkelig som samtykke, når det er underskrevet av de foresatte eller eleven selv. At det nye skjemaet inneholder en boks for samtykke fra elever over 15 år, er positivt. Av de dokumenterte enkeltvedtakene fremgår det også at foreldrene har meldt ønske om spesialundervisning. Dette regnes som et implisitt samtykke. For øvrig noterer vi oss at behovet for spesialundervisning drøftes i samråd med hjemmet frem til eleven tilmeldes PPT.

Dokumenterte referater fra møte mellom PPT, skolen og de foresatte viser i stikkordsform at elevenes behov drøftes. Det fremstår for Fylkesmannen som noe uklart når tid i prosessen disse møtene blir avholdt, om det skjer før eller etter sakkyndig vurdering er ferdigstilt. I tillegg finner vi det uklart om foreldrenes tilstedeværelse ved disse møtene sikres. Dette på bakgrunn av at dokumenterte møtereferater viser at foresatte kan være fraværende. Dersom de foresatte ikke er til stede på det møtet der det er meningen at de kan komme med uttalelse i henhold til sakkyndig vurdering, kan vi vanskelig se at reell foreldremedvirkning sikres. I de dokumenterte enkeltvedtakene kan man heller ikke spore hvordan foreldremedvirkning er sikret. All den tid det hersker usikkerhet på dette punktet, vurderer vi det slik at skolen her bør ha en skriftlig rutine som sikrer foreldremedvirkning.

Tilsynet bekrefter at det treffes enkeltvedtak for elever etter at sakkyndig vurdering konkluderer med behov for spesialundervisning. På nåværende tidspunkt treffes det ikke enkeltvedtak dersom sakkyndig vurdering konkluderer med at det *ikke* foreligger behov for spesialundervisning. Vefsn kommune, Kulstad skole, har tatt dette til etterretning, uten at det kan forandre vår konklusjon.

Enkeltvedtakene som er innhentet i forbindelse med tilsynet viser at det redegjøres for hvordan spesialundervisningen skal organiseres, samt hvilken kompetanse som er nødvendig i undervisningen. Når det gjelder omfanget av spesialundervisningen, oppgis dette som årstimer i enkeltvedtakene, samt hvordan timene er fordelt på fag. Ut over dette forklares ikke omfanget. I noen tilfeller må man lese elevens IOP for å kunne avgjøre om spesialundervisningen er i tråd med det eleven har krav på etter fag- og timefordelingen. Dette gjelder også for å avdekke om det er gjort begrunnede avvik fra fag- og timefordelingen. Elevens foreldre skal kunne forstå innholdet i tilbudet om

spesialundervisning, også før IOP er utarbeidet. Fylkesmannen bemerker at det er uheldig med knappe beskrivelser av spesialundervisningens omfang. Vår vurdering er likevel at angivelsen av spesialundervisningens omfang er i nedre sjikt for å oppfylle kravet til enkeltvedtakets klarhet og tydelighet.

En gjennomgang av enkeltvedtakene som er innhentet i forbindelse med tilsynet, viser at innholdet i spesialundervisningen presenteres kort og upresist. Forholdet til LK06 beskrives ikke, og det går ikke tydelig frem om eleven skal følge klassens mål. Videre gir ikke enkeltvedtaket noen tydelig beskrivelse av om det skal gjøres avvik fra kompetansemålene i læreplanen og/eller fag- og timefordelingen. Vi har sett at den sakkyndige vurderingen i noen tilfeller har konkretisert innholdet i tilbudet som tilrådes ved for eksempel å anbefale aktuelle verktøy eller metoder. I ett tilfelle har vi sett at det i enkeltvedtaket refereres til innholdet i den sakkyndige vurderingen. Dersom det skal være tilstrekkelig å vise til den sakkyndige vurderingens innhold, forutsettes det at denne er tilstrekkelig klar med tanke på hvilket tilbud eleven skal ha. Vår vurdering er at den sakkyndige vurderingen i dette konkrete tilfellet er uklar, og at det derfor må forventes at innholdet i spesialundervisningen presiseres og kvalitetssikres i enkeltvedtaket.

Det er viktig og nødvendig å formidle hvilken rett eleven er innvilget. Et annet viktig formål er å formidle hvilken rett eleven *ikke* er innvilget. Vår vurdering er at elevens foreldre er avhengig av å gjøre seg kjent med innholdet i den sakkyndige vurderingen for å få en god oversikt over hva elevens tilbud skal bestå av. Tilsvarende gjelder for skolens lærere som skal utarbeide IOP på bakgrunn av enkeltvedtaket. Etter Fylkesmannens vurdering er beskrivelsen av spesialundervisningens innhold i underkant av hva loven krever for å presentere retten til spesialundervisning på en entydig, klar og fullstendig måte.

Elevsakene viser eksempler på avvik fra sakkyndig vurdering. Avvikene består i reduksjon av timetallet, at det dermed gis mindre spesialundervisning med pedagog, at det tilbys mindre undervisning en-til-en og at det gjøres avvik fra læreplanens mål hvor dette ikke er tilrådd. Dette er endringer som kan være fullt forsvarlige, men opplæringsloven gir en utvidet plikt til å begrunne avvik fra den sakkyndige vurderingen. Rektor må derfor forklare hvorfor elevens tilbud, med avvik fra tilrådommen, likevel er godt nok. Her må det gjøres en forsvarlighetsvurdering knyttet til avviket. Vår vurdering er at avvikene som fremgår av de forelagte enkeltvedtakene er utydelig. Tidvis er det vanskelig å forstå hva det gjøres avvik fra, samt hvilke konsekvenser det får for elevens samlede tilbud om spesialundervisning.

4.4 Fylkesmannens konklusjon

Kulstad skole innhenter samtykke fra foreldre eller elever over 15 år før det igangsettes utredning av behovet for spesialundervisning.

Skolen treffer enkeltvedtak der sakkyndig vurdering konkluderer med behov for spesialundervisning. I motsatt fall treffes det ikke enkeltvedtak. I forkant av at enkeltvedtak om spesialundervisning treffes, sikrer imidlertid ikke skolen foreldrenes rett til å uttale seg om innholdet i sakkyndig vurdering.

Enkeltvedtakene tilfredsstillers krav til en klar og tydelig beskrivelse av omfang og organisering av spesialundervisning, samt hvilken kompetanse som er påkrevet. Når det kommer til beskrivelsen av opplæringstilbudets innhold, tilfredsstillers ikke klarhets- og tydelighetskravet.

Når det gjøres avvik fra den sakkyndige vurderingen, begrunner ikke Kulstad skole dette i enkeltvedtak om spesialundervisning. Vefsn kommune, Kulstad skole, begrunner ikke

enkeltvedtak om spesialundervisning når det gjøres avvik fra den sakkyndige vurderingen.

5. Enkeltvedtak om punktskriftoplæring

5.1 Rettslige krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om punktskriftoplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Elever som etter sakkyndig vurdering har behov for punktskriftoplæring, skal ha et enkeltvedtak som er basert på en sakkyndig vurdering, og som gir oversikt over hva som er nødvendig opplæring for eleven.

Sterkt svaksynte og blinde elever har rett til nødvendig opplæring i punktskrift, jf. opplæringsloven § 2-14. Skolen må fatte et enkeltvedtak om punktskriftoplæring etter at PPT har foretatt en sakkyndig vurdering av hva slags opplæring eleven har behov for. Regelverket angir en maksimalramme for hvor mange timer elevene samlet kan få opplæring i punktskrift i tillegg til ordinær opplæring. Skolen må innenfor denne rammen vedta hvor mange timer den enkelte elev skal få, og hvor i løpet disse timene skal avholdes. En avgjørelse om punktskriftoplæring gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Enkeltvedtaket skal ta stilling til opplæring i nødvendige tekniske hjelpemidler.

Sterkt svaksynte og blinde elever har, i tillegg til rett til punktskriftoplæring, også rett til opplæring i å bruke nødvendige tekniske hjelpemiddel og i mobilitet, jf. opplæringsloven § 2-14. Skolen må vedta hvilken opplæring eleven skal ha i tekniske hjelpemidler og/eller mobilitet etter at PPT har foretatt en sakkyndig vurdering av behovet. Det er naturlig å samordne ulike vedtak for den svaksynte/blinde eleven. Skolen må da få klart frem om eleven bare skal ha opplæring i punktskrift, bare i tekniske hjelpemidler og/eller bare i mobilitet.

5.2 Fylkesmannen bemerker

På tilsynstidspunktet redegjør rektor ved Kulstad skole for at de ikke har hatt elever med behov for punktskriftoplæring. Følgelig er det pr. dags dato ikke truffet enkeltvedtak som kan forevises tilsynet. Med bakgrunn i dette har vi ikke gjort undersøkelser.

Vi vil imidlertid understreke viktigheten av at skoleeier er kjent med innholdet i opplæringsloven § 2-14, slik at skolene kan håndtere fremtidige elever med behov for punktskriftoplæring på en hensiktsmessig måte. Vi vil også minne om at dersom elever med behov for punktskriftoplæring *også* har behov for spesialundervisning, må det fattes enkeltvedtak *både* etter opplæringsloven § 2-14 og etter reglene i opplæringsloven kapittel 5.

6. Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

6.1 Rettslig krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om særskilt språkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven disse kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Elever som har rett til særskilt språkopplæring, skal ha et enkeltvedtak.

Elever med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring i skolen, jf. opplæringsloven § 2-8. Om nødvendig har elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler. Skolen må sørge for å kartlegge norskferdigheter før skolen vedtar særskilt språkopplæring. En avgjørelse om særskilt språkopplæring gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Enkeltvedtaket skal vise omfanget av opplæringen, inkludert koblinger mot ordinær opplæring, hvilke læreplaner eleven skal følge, organiseringen av opplæringen og hvilken kompetanse personalet skal ha som gir opplæringen.

Eleven skal kartlegges før vedtak om særskilt språkopplæring, jf. opplæringsloven § 2-8. Kartleggingen vil danne grunnlag for å vurdere behovet for språkopplæring og for å kunne ta stilling til omfanget (antall timer og varighet), for kobling mot ordinær opplæring og eventuelt behovet for tospråklig opplæring i fag eller morsmålsopplæring.

Skoleeier må også ta stilling til hvilken læreplan eleven skal benytte: læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter eller ordinær læreplan i norsk. Skolen skal bruke en egen læreplan for morsmålsopplæring for elever som får slik opplæring.

Organiseringen må gå klart frem av vedtaket. Kommunen kan organisere tilbudet om særskilt språkopplæring i egne grupper for nyankomne elever i inntil to år, jf. opplæringsloven § 2-8. Vedtak kan bare gjøres for ett år om gangen. Det er en forutsetning at skolen vurderer at egne grupper er det beste for eleven. Denne vurderingen må komme frem av vedtaket. I vedtaket kan skolen også gjøre avvik fra læreplanverket.

På bakgrunn av omfang, valg av læreplan og organisering må skolen i vedtaket ta stilling til hvilken lærerkompetanse som kreves for å gjennomføre opplæringen.

Det skal fattes enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring når eleven innrulleres i den ordinære opplæringen.

Skolen må kartlegge elever som får særskilt språkopplæring, underveis i opplæringen, jf. opplæringsloven § 2-8. Dette for å vurdere om elevene har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring på skolen. Før skolen overfører eleven til å følge ordinær opplæring, må skolen fatte et enkeltvedtak om opphør av særskilt språkopplæring. Dette gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

6.2 Fylkesmannens undersøkelser

Rektor redegjør for at det treffes enkeltvedtak for elever som har rett til særskilt språkopplæring. For tilsynet er det fremlagt eksempler på enkeltvedtak og kartlegging. Videre redegjør rektor for at det gjøres enkeltvedtak for ett år av gangen. Dersom behovet for særskilt språkopplæring ikke lenger er til stede, fattes det enkeltvedtak i tråd med en kommunal vedtaksmal.

Om gjennomføringen av særskilt språkopplæring redegjør rektor for at de elevene som p.t. har særskilt språkopplæring følger ordinær plan etter LK06. Disse elevene får opplæring ved nærskolen. Undervisningen utføres av en pedagog.

6.3 Fylkesmannens vurderinger

Tilsynet bekrefter at det treffes enkeltvedtak for elever med behov for særskilt språkopplæring.

Enkeltvedtakene som er innhentet i forbindelse med tilsynet viser at det redegjøres for hvilken språkopplæring eleven skal ha; særskilt norskopplæring og/eller morsmålsopplæring/tospråklig fagopplæring. Hvor mange timer med særskilt språkopplæring elevene skal ha er også oppgitt. Det fremgår imidlertid ikke om det er gjort eventuelle avvik fra gjeldende fag- og timefordeling. Vi finner imidlertid ikke holdepunkter for å konkludere med at det i de forelagte elevsakene er gjort slikt avvik. Vår vurdering er derfor at dette ikke medfører en mangel ved vedtaket.

I enkeltvedtakene beskrives det ikke hvilken læreplan elevene må følge. Vi finner det overveiende sannsynlig at dette kun oppgis i forbindelse med kartleggingen. Vi bemerker at elevenes foreldre skal kunne forstå innholdet i tilbudet om særskilt språkopplæring ut fra enkeltvedtaket. Det er derfor nødvendig å oppgi aktuell læreplan også her. Vår vurdering er derfor at enkeltvedtakene ikke er tilfredsstillende på dette punktet.

Når det gjelder organisering av språkopplæringen, viser rektor til at denne gis ved elevenes nærskole. En gjennomgang av enkeltvedtakene som er innhentet i forbindelse med tilsynet, viser at dette ikke oppgis. I enkeltvedtaket beskrives det kun hvordan språkopplæringen skal organiseres på skolen; i gruppe/på trinnet og/eller gjennom tilrettelagt opplæring. Man kan anføre at det her ligger implisitt at opplæringen gis på nærskolen, men dette anser vi ikke som tilstrekkelig. Vi bemerker at det i enkelte saker kan være nødvendig også å si noe om den særskilte språkopplæringen skal organiseres som innføringstilbud. I denne sammenhengen må man vurdere om et innføringstilbud vil være til elevens beste. På bakgrunn av dette er vår vurdering derfor at enkeltvedtakene er mangelfulle på dette punktet.

Det går frem av elevsakene som er fremlagt for tilsynet at språkopplæringen skal gis av en pedagog. Dette medfører at det i enkeltvedtakene sies noe om hvilken kompetanse som er nødvendig for opplæringen. Vi bemerker at det kan være både hensiktsmessig og formålstjenlig også å oppgi eventuell språkkompetanse som kreves for å gjennomføre språkopplæringen. Særlig viktig kan dette være der eleven også har rett til tospråklig fagopplæring og/eller morsmålsopplæring.

Tilsynet bekrefter at det skal treffes enkeltvedtak der elevenes norskferdigheter vurderes som tilstrekkelige for å følge ordinær opplæring, altså der særskilt språkopplæring avsluttes.

6.4 Fylkesmannens konklusjon

Kulstad skole treffer enkeltvedtak for elever som har rett til særskilt språkopplæring. Disse tilfredsstillende krav til beskrivelse av språkopplæringens omfang og hvilken kompetanse som er påkrevet. Vedtakene tilfredsstillende imidlertid ikke krav til beskrivelse av hvilken læreplan elevene skal følge, samt hvordan språkopplæringen skal organiseres.

Ved opphør av behovet for særskilt språkopplæring, treffer skolen enkeltvedtak.

7. Enkeltvedtak om tegnspråkopplæring

7.1 Rettslig krav

Nedenfor har vi oppgitt de rettslige kravene i tilsynet som gjelder for enkeltvedtak om tegnspråkopplæring. Vi viser også til hvilke bestemmelser i opplæringsloven og/eller forvaltningsloven disse kravene er knyttet til. Kravene kommer i tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene som er omtalt over i kapittel 3.

Elever som har behov for tegnspråkopplæring, skal ha et enkeltvedtak basert på en sakkyndig vurdering.

Elever som har tegnspråk som førstespråk, eller som etter sakkyndig vurdering har behov for slik opplæring, har rett til opplæring i og på tegnspråk, jf. opplæringsloven § 2-6.

Før skolen fatter vedtak om tegnspråkopplæring, skal PPT ha laget en sakkyndig vurdering, jf. opplæringsloven § 2-6. Den sakkyndige vurderingen skal ta stilling til hva slags behov eleven har for slik opplæring. En avgjørelse om tegnspråkopplæring gjelder rettigheter for en bestemt person og er derfor et enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Enkeltvedtaket skal gi oversikt over organiseringen av opplæringen og kompetanse hos undervisningspersonalet.

Kommunen kan fastsette at opplæringen i grunnskolen på tegnspråk skal foregå på en annen skole enn på den skolen eleven normalt tilhører, jf. opplæringsloven § 2-8. I enkeltvedtaket må skolen fastsette hvordan opplæringen skal organiseres for eleven.

Elevens rettigheter, sakkyndig vurdering og kommunens organisering av slik opplæring er grunnlaget for vedtaket. Skolen må innenfor denne rammen fastsette krav til undervisningspersonalets kompetanse.

7.2 Fylkesmannens undersøkelser

Rektor redegjør for at skolen treffer enkeltvedtak for elever som etter sakkyndig vurdering har behov for tegnspråkopplæring. Enkeltvedtakene bygger således på sakkyndig vurdering. Videre redegjøres det for at organisering av opplæringen, samt påkrevet kompetanse hos undervisningspersonalet, fremgår av enkeltvedtakene. Det er fremlagt for tilsynet ett eksempel på enkeltvedtak om tegnspråkopplæring.

7.3 Fylkesmannens vurderinger

Tilsynet sannsynliggjør ikke at det treffes vedtak etter opplæringsloven § 2-6 for elever med rett til tegnspråkopplæring. Det er ikke fokus på de særegne sidene ved tegnspråkopplæringen, som for eksempel egne læreplaner i enkelte fag og et utvidet totaltimeantall etter fag- og timefordelingen.

Ukorrekt hjemmelsgrunnlag er en saksbehandlingsfeil som rent formelt kan medføre at enkeltvedtaket settes til side som ugyldig. Rent praktisk kan feil hjemmelsgrunnlag medføre at enkeltelever ikke får oppfylt en lovbestemt rettighet. Fylkesmannen vil understreke viktigheten av at skoleeier er kjent med innholdet i opplæringsloven § 2-6, slik at skolene kan håndtere fremtidige elever med behov for tegnspråkopplæring på en hensiktsmessig måte. Vi vil også minne om at dersom elever med behov for tegnspråkopplæring også har behov for spesialundervisning, må det fattes enkeltvedtak både etter opplæringsloven § 2-6 og etter reglene i opplæringsloven kapittel 5.

Vi har indikasjoner på at PPTs arbeid med utredning av elever med behov for tegnspråkopplæring kan få betydning for hvilket hjemmelsgrunnlag som senere anvendes i enkeltvedtak. Vi understreker at PPT må være klar over at opplæringsloven stiller ulike krav til utredningsarbeid og sakkyndig vurdering i § 2-6 og etter kapittel 5.

7.4 Fylkesmannens konklusjon

Kulstad skole treffer ikke enkeltvedtak om tegnspråkopplæring i tråd med kravene i opplæringsloven § 2-6.

8. Frist for retting av lovbrudd

Fylkesmannen har i kapitlene 3 til og med 7 konstatert lovbrudd. I denne rapporten gis Vefsn kommune frist til å rette lovbrudd, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er 30.04.2015.

Kommunen må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at lovbrudd er rettet og en redegjørelse for hvordan lovbruddet er rettet. Dersom lovbrudd ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som enkeltvedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

Generelle saksbehandlingsregler for enkeltvedtak

1. Vefsn kommune må sørge for at saksbehandlingen ved Kulstad skole oppfyller forvaltningslovens krav til forhåndsvarsel, jf. forvaltningsloven § 16.

Vefsn kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Forhåndsvarslet redegjør for hva saken gjelder.
- b. Forhåndsvarslet inneholder opplysninger om det rettslige og faktiske grunnlaget for det varslede enkeltvedtaket.

2. Vefsn kommune må sørge for at saksbehandlingen ved Kulstad skole oppfyller forvaltningslovens krav til enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 25.

Vefsn kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Enkeltvedtaket inneholder informasjon om hvilke hensyn som er vektlagt og som har vært avgjørende for resultatet i saken.
- b. Enkeltvedtaket inneholder informasjon om fremgangsmåten ved klage.

Enkeltvedtak om spesialundervisning

3. Vefsn kommune må sørge for at Kulstad skole ved behov for spesialundervisning oppfyller opplæringsloven §§ 5-3 og 5-4, jf. forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V.

Vefsn kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Skolen gir eleven eller foreldre mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen før enkeltvedtak fattes.
- b. Det fattes enkeltvedtak for elever etter at den sakkyndig vurderingen er gjennomført, og det er konkludert med at eleven ikke har behov for spesialundervisning.
- c. Enkeltvedtak om spesialundervisning begrunner eventuelle avvik fra den sakkyndige vurderingen.

- d. Enkeltvedtaket viser:
- en klar og tydelig beskrivelse av opplæringens innhold (hvilke fag eller områder og eventuelle avvik fra LK06)

Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring

4. Vefsn kommune må sørge for at Kulstad skole ved behov for særskilt språkopplæring oppfyller forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V og opplæringsloven § 2-8.

Vefsn kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Enkeltvedtaket viser:
- Hvilken læreplan eleven skal følge
  - Organisering (nærskole eller annen skole)

Enkeltvedtak om tegnspråkopplæring

5. Vefsn kommune må sørge for at Kulstad skole ved behov for tegnspråkopplæring oppfyller forvaltningsloven § 2 og kapittel IV og V og opplæringsloven § 2-6.

Vefsn kommune må i denne forbindelse se til at:

- a. Det fattes enkeltvedtak for elever som etter sakkyndig vurdering har behov for tegnspråkopplæring som gir oversikt over
- organisering av opplæringen
  - kompetanse hos undervisningspersonalet

9. Kommunens frist til å rette

Som nevnt i kapittel 8 ovenfor har kommunen en frist til å rette de ulovlige forholdene som er konstatert i denne rapporten.

Frist for tilbakemelding er 30.04.2015.

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Gunn Elisabeth Johannessen
seniorrådgiver

Malin Bruun
rådgiver

Anita Kristiansen
rådgiver

Vedlegg: Dokumentasjonsgrunnlaget

Følgende dokumenter inngår i dokumentasjonsgrunnlaget for tilsynet:

- Oversendelsesbrev fra Kulstad skole, datert 11.06.2014
- Egenvurderingsskjema fra skolens ledelse
- Skjema *Melding om behov for spesialundervisning*
- Skjema *Søknad om særskilt norskopplæring og morsmål/tospråklig fagopplæring*
- Enkeltvedtak om spesialundervisning for elev X, datert 28.05.2014
- Enkeltvedtak om spesialundervisning for elev X, datert 05.06.2014
- Henvisningsskjema til PPT for elev X, datert 27.11.13
- Mal for nytt henvisningsskjema til PPT
- Referat etter møte angående elev X, datert 20.02.2014
- Referat etter møte angående elev X, datert 03.10.2013
- Enkeltvedtak om spesialundervisning for elev X, datert 21.08.2013
- Sakkyndig vurdering for elev X, datert 13.02.2014
- Sakkyndig vurdering for elev X, datert 13.02.2014
- Sakkyndig vurdering for elev X, datert 25.10.2011
- Enkeltvedtak om spesialundervisning for elev X, datert 28.05.2014
- Individuell opplæringsplan for elev X skoleåret 2014-2015
- Sakkyndig vurdering for elev X, datert 14.11.2012
- Enkeltvedtak om spesialundervisning for elev X, datert 05.06.2014
- Individuell opplæringsplan for elev X skoleåret 2014-2015
- Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring for elev X, datert 14.11.2013
- Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring for elev X, datert 14.11.2013
- Enkeltvedtak om særskilt språkopplæring for elev X, datert 14.11.2013
- Rapport TIPS for elev X skoleåret 2011-2012
- Enkeltvedtak om tegnspråkopplæring for elev X, datert 22.05.2013
- Oversendelsesbrev for ytterligere dokumentasjon, datert 05.09.2014
- Sakkyndig vurdering for elev X, datert 14.06.2012
- Sakkyndig vurdering for elev X, datert 16.05.2012
- Enkeltvedtak om spesialundervisning for elev X, datert 05.06.2014
- Foreløpig tilsynsrapport, datert 14.11.2014
- Uttalelse til foreløpig tilsynsrapport, datert 24.11.2014
- Mal for opphør av særskilt språkopplæring, datert 19.01.2015